

Lukas kapitel 3. Övers och komm: Bo Giertz

Evangelium enligt Lukas Kapitel 3 Döparen träder fram (Luk 3:1–6)

Översättning

Det var det femtonde året av kejsar Tiberius regering. Pontius Pilatus var guvernör över Judeen, Herodes satt som landsfurste i Galileen och hans bror Filippus i Itureen och Trakonitislandet, medan Lysanias styrde över Abilene och Hannas var överstepräst jämte Kaifas.

Då kom Guds befallning till Johannes Sakarias son i öknen. Han trädde upp överallt i landet kring Jordan och predikade bättringens döpelse till syndernas förlåtelse, så som det står skrivet i boken med profeten Esaias utsagor:

En röst hörs ropa i öknen:

Röj väg för Herren,
gör stigarna jämna för honom!
Varje klyfta skall fyllas
och alla berg och kullar sjunka ner.

Det krokiga skall rätas ut
och oländig mark bli släta vägar.

Så skall hela världen få se Guds frälsning.

Kommentar

Lukas övergår nu till att redogöra för apostlarnas paradosis, det budskap som överallt lärdes ut där den kristna missionen arbetade. Men till skillnad från de andra evangelisterna försöker han göra en exakt datering. Det passar väl in i teorien om att han skriver en inlaga till en förnäm romare, som i samband med processen mot Paulus bett att få ordentligt besked om hur hela denna sak har uppkommit.

Tiberius blev kejsare år 14 e Kr i augusti månad. Hans femtonde regeringsår sträckte sig alltså från augusti 28 till augusti 29. Palestina var på den tiden splittrat i en rad småstater. Kung Herodes hade dött år 4 f Kr. Hans betydande rike delades då mellan tre av hans söner. Den äldste fick Judeen, men misskötte sig och blev snart avsatt, varefter romarna ställde Judeen under direkt romersk förvaltning. Här satt nu alltså en romersk guvernör, Pontius Pilatus. Hans titel var prokurator (eller möjligen prefekt, enligt ett nyare inskriftsfynd) och han styrde Judeen under åren 26–36 som den femte i raden av romerska ståthållare. Två av Herodes söner satt alltså kvar som småfurstar med titeln tetrark (som egentligen betyder ”fjärdedelsfurste”; vi brukar återge det med ”landsfurste”). Herodes Antipas styrde (från 4 f Kr till 39 e Kr) över Galileen och ett område på andra sidan Jordan. Han var alltså Jesu landsfurste. Vi möter honom flera gånger i evangeliet. Något gott eftermäle har han inte fått. Längre österut på andra sidan Gennesarets sjö härskade hans bror Filippus, som ansågs vara den bästa av Herodes söner. Hans namn känner vi från den nya huvudstad han lät uppföra åt sig, Cesarea Filippi. Lysanias, som hade ett litet furstendöme norr om Filippus område, är känd bara från några inskrifter. Av de båda översteprästerna som nämns här innehade Hannas ämbetet under åren 6–15. Han avlägsnades av romarna men behöll sin förmögenhet och sitt inflytande. Flera av hans söner blev överstepräster. Kaifas var hans svärson och var överstepräst nära tjugo år (18–36). Det är sakligt riktigt att Lukas nämner honom vid sidan av företrädaren Hannas, som alltså hade ett avgörande inflytande.

Medan historien går sin gilla gång och småfurstarna bygger, intrigerar och roar sig, griper Gud in. Plötsligt sker något avgörande i den historia, som verkligen betyder något för världen: frälsningshistorien. Gud ger sin befallning till Johannes, Sakarias son, där han lever i sin ensamhet. Han skall träda fram med det oerhörda budskapet: Nu sker det. Nu kommer Gud att göra vad han lovat. Guds rike är nära.

Till en sådan profetisk kallelse finns det inga rationella skäl. Profeten vet att det är Gud som talar till honom. Han kan vara offer för en illusion. Det finns falska profeter. I så fall kommer det att visa sig att budskapet är falskt. Skulle det verkligen hända något avgörande i världens historia, när nu en profet för första gången på fyra sekler trädde fram i Israel?

När Lukas citerar profeten Jesaja (han säger ”Esaias”; det är den grekiska formen) gör han det utförligare än de andra evangelisterna. Det tycks vara för att få med sista raden av citatet. Lukas framhåller nämligen gärna att frälsningen är till för hela mänskligheten (eller ”allt kött”; som det på judiskt vis heter i grundtexten).

Döparen predikar bättring (Luk 3:7–17)

Översättning

När nu skarorna kom ut till honom för att döpas, sade han: Ni ormyngel, vem har visat er hur ni skall slippa undan vredesdomen som kommer? Bär då sådan frukt som kommer av omvändelsen. Försök inte säga till er själva: Vi har ju Abraham far! Jag säger er att Gud kan uppväcka barn åt Abraham av dessa stenar. Redan är yxan lagd mot roten på trädet. Vart träd som inte bär god frukt huggs bort och kastas på elden.

Och folket frågade honom: Vad skall vi då göra? Han svarade dem: Den som har två livklädnader skall dela med sig åt den som ingen har. Och den som har nog med mat skall göra på samma vis. Också publikaner kom för att döpas och frågade honom: Mästare, vad skall vi göra? Han svarade dem: Kräv inte ut mera än ni har rätt till. Också några soldater frågade honom: Och vi? Vad skall vi göra? Han sade dem: Använd inget våld och pressa inte ut pengar, utan nöj er med er sold. Folk var fulla av förväntningar och alla gick och gjorde sig hemliga tankar om Johannes och undrade, om han inte möjligen var Messias. Men åt alla gav Johannes det svaret: Jag döper er med vatten. Men det kommer en som är starkare än jag. Jag är inte värdig att knyta upp remmen på hans sandaler. Han skall döpa er med helig Ande och eld. Han har sin kastskevel i handen och tänker

städa grundligt på sin loge och samla in vetet i sädesbingen. Men agnarna skall han bränna upp i en eld som aldrig slocknar. **Kommentar**

Döparen gjorde ett ofantligt intryck med sin predikan. Människorna strömmade ner till Jordan. Det antyder Lukas bara. Han tycks förutsätta det som bekant. I stället ger han en utförlig beskrivning av det som Döparen sade.

Döparen predikade bättring. Messias skulle komma, och det gällde att kunna bestå inför honom. Det räckte inte med att höra till egendomsfolket. Messias skulle rensa sin loge, först och främst sitt eget folk. Som bonden vannade sin säd på tröskplatsen utanför byn och lät sommarvinden blåsa bort bosset, så skulle Messias pröva om det fanns kärna i hans folk. Då skulle agnarna hamna i elden. Det gällde alltså att bära frukt, bättringens rätta frukt. Och när människor frågade, vari den skulle bestå, gav han enkla och konkreta exempel, som gällde här och nu. De skulle dela med sig av sina kläder och sin mat till dem, som inte hade tillräckligt med sig. Det kom både publikaner och soldater till honom, människor som var illa sedda därför att de stod i ockupationsmaktens tjänst. Johannes befalld dem inte att lämna den tjänsten. Men de skulle inte sko sig och inte lura till sig andras pengar med prejerier och hot, utan hålla sig till den fastställda taxan och nöja sig med sin lön. Att ha bättre människor runt omkring sig i vardagen kan betyda mer än en ny regering.

På äkta bibliskt vis talar Döparen om dessa goda gärningar som frukter. De växer fram inifrån. Det avgörande var att människor trodde på Messias. I den tron blev de döpta och gjorde sig redo till hans möte. Allt överskyggades av hans ankomst. Många undrade om det inte var Johannes som var Messias. Men han gav dem klart besked. Den som skulle komma var oändligt mycket större. Han skulle komma med Anden – och med elden, domselden.

Profeten och fursten (Luk 3:18–20)

Översättning

Också på många andra sätt förmanade han folket och lät dem höra det glada budskapet. Men Herodes, landsfursten, blev tillrättavisad av Johannes för sitt förhållande till Herodias, sin brors hustru, och för allt det onda som han eljest hade gjort. Då lade han till allt det andra även det, att han spärrade in Johannes i fängelse. **Kommentar**

Som en äkta profet sade Döparen sanningen också åt de maktavande. Tetrarken Herodes hade förskjutit sin första hustru och gift sig med en brorsdotter. Hon var redan gift med en halvbror till Herodes, men hon övergav sin man när han inte blev regerande furste, för att i stället gifta sig med sin farbror tetrarken. Det var både äktenskapsbrott och blodskam, och Döparen teg inte om den saken och inte heller om andra onda ting, som Herodes gjort sig skyldig till. Saken inrapporterades naturligtvis till Herodes, såvida inte Döparen sökte upp honom för att låta honom höra Herrens budskap, så som de gamla profeterna gjort med kungarna i Israel och Juda. Slutet blev att Herodes kastade honom i fängelse. Om hans vidare öden berättar Lukas ingenting. Det förutsätts bara att han blev dödad (9:7f).

Det ljus, som Jesus talar om, är inte någon mänsklig begåvning eller godhet. Det är återskenet av Guds godhet. Jesus själv är ju världens ljus (Joh 8:12). De som hör honom till blir ”ljus i Herren” (Ef 5:8). Det är det ljuset som inte kan gömmas undan. Då slocknar det. Men där det lyser, där får människor se att det sker goda gärningar. Och vad mer är: de märker varifrån de kommer och de prisar Gud för dem. **Jesu dop (Luk 3:21–22)** **Översättning**

Så lät allt folket döpa sig, och även Jesus blev döpt. Medan han då bad, öppnades himmelen och den helige Ande sänkte sig ned över honom i synlig gestalt som en duva, och från himmelen ljöd en röst: Du är min Son, den älskade. På dig vila mitt välbehag.

Kommentar

Lukas nämner inte, att Jesus kom till Jordan. Han låter oss bara veta, att bland alla dem som Johannes döpte – och tydligen var det något av en massrörelse på gång – var också Jesus. I det ligger en antydning om orsaken till att också Jesus döptes: Han ställde sig mitt ibland syndarna i sitt folk och delade deras skuld med dem.

Men för Jesus blev dopet något mera än ett bättringens dop. Det blev något som inget annat dop har varit eller kan bli. Det blev en invigning till hans verk i världen. Nu skulle det börja, det verk som aldrig haft någon motsvarighet och aldrig kommer att få det. Himmelen öppnades, Anden sänkte sig ned, en röst hördes. Det yttre tecknet var en duva. Alla fyra evangelisterna nämner det, utan att förklara för oss hur man kunde tolka tecknet. Ett tecken måste nämligen tolkas. Det har en yttre sida som alla kan se. Lukas stryker under att det också här var fråga om något synligt. Men duvan var på den tiden ingen symbol för Anden. Det har den blivit genom det som hände vid Jordan. Skall man förstå ett tecken, måste man kunna se också det osynliga. Det sker något i hjärtat, som låter oss uppfatta Guds budskap genom tecknet. Hur mycket av händelserna vid Jesu dop som var en sådan inre upplevelse är inte lätt att säga – och inte heller nödvändigt. I Johannesevangeliet talar Döparen om en profetisk visshet, som han fick från Gud vid Jesu dop (Joh 1:32f). Lukas – ensam bland evangelisterna – säger att det var när Jesus bad, som himmelen öppnade sig. Vilka som hörde rösten kan diskuteras. Innebörden av orden kunde tyckas klar men rymde en hemlighet. Att Jesus var Guds son blev sagt med ett citat ur Psaltaren (2:7). Men därtill knöts en tydlig anspelning på Herrens utkorade redskap hos Jesaja (42:1 f), som skulle bli den lidande och förkastade. Jesus var invigd till det verk, som skulle föra honom till korset. **Jesu ålder och hans släktavla (Luk 3:23–38)**

Översättning

När Jesus framträdde var han omkring trettio år, och om hans släkt trodde man sig veta att han var son av Josef, vilkens fäder hette Eli, Mattat, Levi, Melki, Jannai, Josef, Mattatias, Amos, Naum, Esli, Naggai, Maat, Mattatias, Semein, Josek, Joda, Joanan, Resa, Sorobabel, Salatiel, Neri, Melki, Addi, Kosam, Elmadam, Er, Jesus, Elieser, Jorim, Mattat, Levi, Simeon, Judas, Josef, Jonam, Eljakim, Melea, Menna, Mattata, Natam, David, Jessai, Jobed, Boos, Sala, Naasson, Aminadab, Admin, Arni, Ebron, Fares, Judas, Jakob, Isak, Abraham, Tara, Nakor, Seruk, Ragau, Falek, Eber, Sala, Kainam, Arafxad, Sem, Noa, Lamek, Matusala, Enok, Jaret, Maleleel, Kainam, Enok, Set och Adam, som var son av Gud.

Kommentar

Lukas är den ende av evangelisterna som har något av vad vi skulle kalla biografiskt intresse. Det hänger samman med hans syfte. Han vill som de andra i första hand tjäna evangeliet och föra till tro. Men han vill också enligt sitt löfte till Teofilus ge så uttömmande informationer som möjligt (med tanke på försvaret av Paulus enligt den teori som vi redogjort för i inledningen). Därför har Lukas redan gjort sig möda att fixera tiden för Döparens & och därmed också Jesu & framträdande. Nu har han oss även Jesu ålder. Han låter förstå att han inte vet exakt besked. Med födelsedata var man inte noga i antiken, allra minst bland enkelt folk. I apostlarnas förkunsel talades det inte om sådana saker. Det är förklarligt, att Lukas bara haft ungefärliga uppgifter att tillgå. I dag är forskarna benägna att datera Jesu födelse till 7 f Kr eller däromkring. Vid årsskiftet 28/29 bör han i så fall ha varit 35 år gammal. Det stämmer ganska väl med den försiktiga uppgiften hos Lukas.

Även när det gäller Jesu släkttavla gör Lukas det förbehållet, att han bara återger vad andra trodde. Som bekant har också Matteus en släkttavla, men den är helt olik den som vi finner här hos Lukas. Redan namnet på Josefs far är ett annat än hos Matteus, och sedan finns inga gemensamma stamfäder utom patriarkerna och ett par andra. Somliga utläggare & bland dem Luther & har menat, att det i själva verket är Marias stamträd, som vi här har framför oss. Men Lukas säger själv att det är Josefs. En annan förklaring har framförts i vår tid och fått mera tilltro. Den säger att Matteus ger oss listan över dem som var arvingar till Davids konungatitel och som blev pretender efter kungadömets fall. En sådan arvsrätt kunde ju gå över på en sidolinje om huvudlinjen dog ut. I så fall har Matteus velat visa att Jesus var legitim arvinge till Davids tron, medan Lukas har givit oss hans faktiska stamtavla. I båda registren spelar sjutalet en påtaglig roll. Det kan ha sitt samband med &veckorna& i Daniels framtidsprofetior (Dan 9:24f). De som väntade på Messias kan ha räknat de gångna generationerna för att finna en antydning om när tiden var fullbordad. Men Lukas har inte & som Matteus & fäst något avseende vid sjutalet. Vad som däremot hade betydelse för honom var att föra registret tillbaka till Adam. För Matteus, som skrev för judar, var det viktiga att Jesus var en ättling av Abraham. Där stannar hans stamtavla. Lukas vill visa att Jesus är av samma släkt som alla andra folk. Han är hela mänsklighetens Frälsare. Kanske skyntar här också en tanke, som Lukas får från sin läromästare och färdkamrat Paulus: Jesus är den andre Adam.

Namnformerna skiljer sig mycket från de hebreiska som finns i Gamla Testamentet. Grekerna hade svårt både att uttala de semitiska namnen och att återge dem i skrift, eftersom det finns en rad bokstäver i hebreiskan som inte har någon motsvarighet i det grekiska alfabetet.

Därför är det så viktigt att försona sig, om man vet att man är ovän med någon. Det går inte att komma med sin offergåva till Gud om man inte vill göra sitt för att bli försonad med sin broder. När Jesus sade detta, bestod ännu tempeltjänsten och det var självklart hans åhörare att man där skulle bära fram sina offer. Men orden gäller alljämt bönen offer eller offret av oss själva. Inte heller offern kan bäras fram av den som inte vill förlika sig. Oförsonligheten stänger vägen till Gud, här i tiden och på domens dag. Ännu är vi & på vägen& och det gäller att försona sig genast. När räkenskapen kommer är det för sent. Att då ha en motpart som man inte velat förlåta, det betyder att man har en åklagare, av vilken man överlämnas åt Domaren, och så hamnar man i fångelse. Sedan är det för sent. Ingen kan betala sin skuld till sista öret.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk, All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Lukas evangelium